

28.11.2018**Міністерство освіти і науки України**

Українська асоціація районних та обласних рад опрацювавши проект Закону України «Про професійну (професійно-технічну) освіту» повідомляє про погодження його із наступними застереженнями.

Економіка України відчуває гострий дефіцит кваліфікованих кадрів у галузях матеріального виробництва у зв'язку з високим ступенем старіння робочої сили та від'ємними показниками демографічного процесу.

Сучасна економічна ситуація вимагає швидкого реагування на зміни в інноваційних технологіях, динамічного оновлення змісту освіти, забезпечення різнорівневої підготовки кваліфікованих робітників та спеціалістів.

Особливої актуальності набуває питання мобільності, конкурентоспроможності робітничих кадрів, відповідність їх рівнів кваліфікації зростаючим вимогам виробництва та потребам ринку праці.

Якісна підготовка трудового персоналу – спільна проблема, розв'язанням якої необхідно займатися комплексно. Європейська та світова практика свідчить про необхідність фінансування підготовки робітників за рахунок визначених законодавством обов'язкових відрахувань з доходів підприємств. Без підтримки та тісного співробітництва з регіональними органами влади, виробництвом і бізнесом професійно-технічні (професійні) навчальні заклади не в змозі забезпечити підготовку кваліфікованого, обізнаного на новітніх технологіях робітника.

Гострою проблемою є ресурсне і матеріально-технічне забезпечення. Обмеженість бюджетних видатків зумовило практично повне фізичне та моральне старіння матеріально-технічної бази. В багатьох випадках має місце неузгодженість пропозицій освітніх послуг, що надаються професійно-технічними (професійними) навчальними закладами з реальними потребами регіональних ринків праці.

Реалізувати права особи на професійну освіту, створити нову систему управління професійною освітою та її фінансового забезпечення, що базуватиметься на широких повноваженнях місцевих громад, децентралізації, багатоканальному фінансуванні; упорядкувати мережу професійно-технічних навчальних закладів; удосконалити механізм формування державного та регіонального замовлення на підготовку робітничих кадрів відповідно до реальних потреб економіки, регіональних ринків праці та запитів суспільства пропонується забезпечити шляхом прийняття нового Закону «Про професійну освіту».

Запропонований законопроект має врегулювати питання щодо удосконалення управління професійною освітою шляхом можливості делегування місцевим органам виконавчої влади та місцевого самоврядування функцій управління професійно-технічними навчальними закладами, що сприятиме посиленню ролі місцевих органів виконавчої влади та місцевого самоврядування у формуванні робітничого потенціалу країни з максимальним врахуванням потреб регіонів у кваліфікованих кадрах.

Законопроект має передбачати нові підходи до забезпечення децентралізації управління, прийняття оперативних управлінських рішень, диверсифікації фінансового забезпечення професійної освіти. Місцевим органам виконавчої влади та місцевого самоврядування мають делегуватися функції управління професійно-технічними (професійними) навчальними закладами, зокрема щодо створення, реорганізації, ліквідації підпорядкованих навчальних закладів; організації та проведення конкурсів на заміщення посад директорів

професійно-технічних (професійних) навчальних закладів державної форми власності та їх призначення.

Законопроект має враховувати потреби регіонів у частині удосконалення управління професійно-технічною (професійною) освітою, забезпечення збалансованості пропозицій освітніх послуг, які надаються професійно-технічними (професійними) навчальними закладами з реальними потребами регіональних ринків праці у кваліфікованих робітничих кадрах.

Реалізація положень законопроекту має дозволити забезпечити ринок праці України кваліфікованими кадрами шляхом створення оптимальної мережі навчальних закладів професійної освіти, які здійснюватимуть підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації кваліфікованих робітників та молодших спеціалістів, професійне навчання незайнятого населення, працюючих робітників.

Пропонуємо наступне.

1. Пункт 5 статті 36 «Обрання, призначення та звільнення керівника навчального закладу професійної (професійно-технічної) освіти» викласти у такій редакції:

«Одна і та сама особа не може бути керівником відповідного закладу професійної (професійно-технічної) освіти більше ніж два строки підряд. До першого шестирічного строку включається дворічний строк перебування на посаді керівника закладу професійної (професійно-технічної) освіти, призначеного вперше. Після закінчення другого строку перебування на посаді особа має право брати участь у конкурсі на заміщення вакансії керівника в цьому або іншому закладі професійної (професійно-технічної) освіти або продовжувати роботу в тому самому закладі на іншій посаді».

2. Статтю 46 «Професійний розвиток та підвищення кваліфікації педагогічних працівників» доповнити пунктом:

«Щорічне підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти здійснюється відповідно до Закону України «Про освіту». Загальна кількість академічних годин для підвищення кваліфікації педагогічного працівника впродовж п'яти років не може бути меншою за 150 годин, з яких певна кількість годин не може бути меншою за 150 годин, з яких певна кількість годин має бути обов'язково спрямована на вдосконалення знань, вмінь і практичних навичок у частині роботи з дітьми з особливими освітніми потребами».

3. Відповідно до Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 № 333-р, професійно-технічна освіта належить до повноважень органів місцевого самоврядування обласного рівня. Враховуючи закони України «Про місцеве самоврядування в Україні» та «Про місцеві державні адміністрації» та до прийняття змін до Конституції України в частині децентралізації доцільно розмежувати повноваження органів місцевого самоврядування та обласних державних адміністрацій у сфері професійної (професійно-технічної) освіти, виклавши статтю 51 у наступній редакції:

«Стаття 51. Повноваження обласних рад та Верховної Ради Автономної Республіки Крим у сфері професійної (професійно-технічної) освіти.

1. Повноваження обласних рад та Верховної Ради Автономної Республіки Крим у сфері професійної (професійно-технічної) освіти визначається Законом України «Про освіту», цим Законом, іншими нормативно-правовими актами.

2. Обласні ради та Верховна Рада Автономної Республіки Крим у сфері професійної (професійно-технічної) освіти:

1) затверджують регіональні програми розвитку професійної (професійно-технічної) освіти для забезпечення підготовки кваліфікованих робітників та фахівців;

2) здійснюють матеріально-технічне і фінансове забезпечення закладів професійної (професійно-технічної) освіти, аналіз та контроль за провадженням їх фінансово-господарської діяльності;

3) здійснюють контроль за виконанням показників регіонального і державного замовлення на підготовку кваліфікованих робітників та фахівців;

4) оприлюднюють офіційну звітність про отримані та використані кошти, а також перелік та вартість товарів, робіт, послуг, спрямованих на потреби кожного із заснованих ними закладів професійної (професійно-технічної) освіти;

5) призначають на посаду директорів закладів професійної (професійно-технічної) освіти, фінансування яких здійснюється з відповідних бюджетів, за результатами конкурсів шляхом укладання строкового трудового договору (контракту);

6) заохочують, преміюють та притягують до дисциплінарної відповідальності призначених директорів закладів професійної (професійно-технічної) освіти;

7) здійснюють інші повноваження передбачені іншими законами України.»

Крім того, пропонуємо доповнити проект закону новою статтею 51¹ наступного змісту:

«Стаття 51¹. Повноваження обласних державних адміністрацій та Ради міністрів Автономної Республіки Крим у сфері професійної (професійно-технічної) освіти

1. Повноваження обласних державних адміністрацій та Ради міністрів Автономної Республіки Крим у сфері професійної (професійно-технічної) освіти визначаються Законом України «Про освіту», цим Законом, іншими нормативно-правовими актами.

2. Обласні державні адміністрації та Рада міністрів Автономної Республіки Крим у сфері професійної (професійно-технічної) освіти:

1) розробляють та виконують регіональні програми розвитку професійної (професійно-технічної) освіти для забезпечення підготовки кваліфікованих робітників та фахівців;

2) здійснюють ліцензування закладів професійної (професійно-технічної) освіти усіх форм власності та підпорядкування відповідної адміністративно-територіальній одиниці на право здійснення освітньої діяльності у сфері професійної (професійно-технічної) освіти;

3) проводять моніторингові дослідження потреб регіонального ринку праці, формують та розміщують регіональне замовлення на підготовку кваліфікованих робітників та фахівців;

4) складають середньостроковий прогноз потреби у кваліфікованих робітниках та фахівцях на регіональному ринку праці;

5) здійснюють контроль за організацією освітнього процесу у закладах професійної (професійно-технічної) освіти;

6) здійснюють інші повноваження передбачені іншими законами України.»

4. Частину 3 статті 13 проекту Закону оцінювання та встановлення професійної кваліфікації здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти здійснюється кваліфікаційними центрами або уповноваженими на це суб'єктами освітньої діяльності, доповнити наступним «положення про які затверджується Кабінетом Міністрів України».

5. Частину 4 статті 16 проекту Закону документи про професійну (професійно-технічну) освіти для здобувачів освіти, які навчалися за рахунок коштів державного або місцевого бюджету, виготовляються за рахунок коштів відповідних бюджетів, пропонуємо після «відповідних бюджетів» продовжити речення «дублікати документів виготовляються за рахунок здобувачів освіти». Оскільки виготовлення дублікату це додаткова послуга, яка є наслідком бажань здобувача і не пов'язана з зобов'язаннями закладу освіти щодо підтвердження результатів навчання.

6. Статтю 16 проекту Закону доповнити частиною 5 наступного змісту: «Опис та зразки документів державного зразка затверджуються Кабінетом Міністрів України». Оскільки документ державного зразка повинен мати єдиний зміст та оформлення, що є підставою виявлення підробок.

7. Із пункту 2 частини 2 статті 19 проекту Закону вільний вибір видів, форм і темпу здобуття освіти, закладів освіти і запропонованих ними освітніх програм вилучити слово «темпу». Оскільки, темп, тобто час освоєння окремих тем та програми в цілому визначається формою навчання та навчальним планом, який розробляється на підставі стандарту. Право учня самостійно визначати темп навчання надає можливість учню порушувати його.

8. 3 абзац 3 частини 1 статті 32 проекту Закону центр професійної (професійно-технічної) освіти — багатопрофільний різнорівневий заклад освіти, що забезпечує здобуття кваліфікацій, які відповідають 2-5 рівням Національної рамки кваліфікацій, здійснює підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації кваліфікованих кадрів для різних видів економічної діяльності, професійне навчання незайнятого населення, в тому числі безробітних, а також забезпечує здобуття **базової**, профільної середньої освіти, фахової передвищої освіти, виучити слово «базової». Оскільки законодавством про освіту не передбачається професійне та профільне навчання закладами, що надають базову середню освіту. Можливість створення специфічних закладів освіти з наданням професійної (профільної) підготовки (наприклад: у місцях позбавлення волі) забезпечена частиною 2 статті 32.

9. У частині 4 статті 59 проекту Закону здобувачам професійної (професійно-технічної) освіти під час виробничого навчання або виробничої практики, за виконану роботу та (або) надані послуги нараховується заробітна плата, після слів «виробничої практики, за» додати «фактично». Оскільки уточнення дозволяє визначити, що до оплати підлягає робота, яка має результат, що може бути зафіксованим (нормованим) з визначенням розміру вартості робіт (послуг).

10. Доповнити статтю 59 проекту Закону частиною 8 наступного змісту: «Частина заробітної плати, нарахованої здобувачам професійної (професійно-технічної) освіти під час виробничого навчання на виробництві або виробничої практики за фактично виконану роботу та (або) надані послуги, може спрямовуватись підприємством (установою, організацією) на рахунок закладу професійної (професійно-технічної) освіти для провадження його статутної діяльності на підставі договору, укладеному у порядку визначеному центральним органом виконавчої влади в галузі професійної (професійно-технічної) освіти.»

Додана частина дає можливість (не обов'язковість) використовувати положення договорів про проходження виробничої практики учнів, які вже укладені, та за згодою сторін договору у майбутньому зберегти одне з головних джерел формування спецфонду закладів освіти.

11. У частині 7 статті 60 проекту Закону державні і комунальні заклади професійної (професійно-технічної) освіти мають право розміщувати на вкладних (депозитних) рахунках в банках державного сектору економіки тимчасові вільні

бюджетні кошти, отримані **за надання платних послуг**, у порядку, затвердженому Кабінетом Міністрів України, слова «за надання платних послуг» замінити на «за результатами навчальної та господарської діяльності».

Оскільки, заклади освіти мають надходження не лише від надання послуг, а й від реалізації товарів, виготовлених під час виробничого навчання, та продукції, за результатами діяльності навчальних господарств.

13. Пунктом 10 частини 2 статті 51 проекту Закону передбачається надати повноваження органам місцевого самоврядування із заохочення, преміювання та притягнення до дисциплінарної відповідальності призначених ними директорів закладів професійної (професійно-технічної) освіти. На нашу думку, питання преміювання та заохочення можуть бути делеговані відповідними радами уповноваженим ними органам, оскільки такі питання недоцільно вирішувати на сесіях, які відбуваються відповідно до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» періодично, не рідше одного разу на квартал.

14. Згідно частини 8 статті 26 Проекту заклад професійної (професійно-технічної) освіти «як суб'єкт господарювання може діяти в одному з таких статусів:

- бюджетна установа;
- неприбутковий заклад освіти;
- прибутковий заклад освіти».

При цьому законопроект не визначено, як цей статус впливає на відносини закладу професійної (професійно-технічної) освіти з бюджетом.

Доцільно було б уточнити зазначені положення та при доопрацюванні тих, що стосуються закладів професійної (професійно-технічної) освіти як бюджетних установ, варто врахувати вимоги Бюджетного кодексу України, за якими:

- бюджетні установи «повністю утримуються за рахунок відповідно державного чи місцевого бюджету. Бюджетні установи є неприбутковими» (пункт 12 статті 2 Кодексу);
- «надходження від плати за послуги, що надаються бюджетними установами згідно з законодавством» віднесені до власних надходжень бюджетних установ (частина четверта статті 13 Кодексу), що є доходами бюджету (пункт 23 статті 2), і як «доходи державного бюджету зараховуються безпосередньо на єдиний казначейський рахунок» (частина четверта статті 45 Кодексу).